

WYCIĄG Z PROTOKOŁU

Dnia 4 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący)

SSN Dorota Rysińska (sprawozdawca)

SSA del. do SN Ewa Plawgo

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza

.....
.....
.....

Sąd Najwyższy postanowił:

1. na podstawie art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 i art. 429 k.p.k. oraz w zw. z art. 529 w zw. z art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. i art. 155 § 1 i 2 k.k.s. pozostawić bez rozpoznania kasację Urzędu Celnego w P., wniesioną na niekorzyść T. K. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 18 maja 2016 r., sygn. akt II Ka [...], utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 28 stycznia 2016 r., sygn. akt II KK [...], uniewinniający T. K. od popełnienia przestępstwa określonego w art. 110a § 1 k.k.s.

2. wydatkami postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Akt oskarżenia został w niniejszej sprawie wniesiony przez Urząd Celny w P.. Z oskarżeniem wystąpiono w dniu 23 września 2015 r., a zatem po wejściu w życie, w dniu 1 lipca 2015 r., ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie kodeksu postępowania karnego i niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r., poz. 1247 ze zm.). Nowelizacja ta objęła m.in. rezygnację z uproszczonego trybu postępowania (art. 1 pkt. 166 cyt. ustawy, zob. też jej art. 27 i art. 32) i związane z nią zmiany dostosowawcze. Kierując do sądu akt oskarżenia, powołano się na art. 155 § 4 k.k.s. Według tego unormowania w sprawach nieuregulowanych w §§ 1-3 art. 155 k.k.s., w których finansowy organ postępowania prowadził dochodzenie, organ ten (o ile nie podejmuje innej decyzji) sporządza akt oskarżenia (wniosek o warunkowe umorzenie postępowania) i wnosi go do właściwego sądu oraz popiera go przed tym sądem.

Analiza przebiegu rozważanego postępowania wskazuje, że postępowanie przygotowawcze w sprawie o przestępstwo skarbowe z art. 110a k.k.s. przeprowadził finansowy organ postępowania – Urząd Celny w P., w formie dochodzenia wszczętego postanowieniem z dnia 17 października 2014 r. (po podjęciu w dniu 24 września 2014 r. czynności poprzedzających). Należało jednak wziąć pod uwagę, że dochodzenie to ulegało następnie przedłużeniu. Najpierw decyzję w tym przedmiocie podjął dwukrotnie (w dniach 13 stycznia i 26 lutego 2015 r.) Dyrektor Izby Celnej w [...], przedłużając dochodzenie na okres do dnia 6 kwietnia 2015 r. Następnie, poczynając od dnia 3 kwietnia 2015 r., kolejne postanowienia w tym przedmiocie wydawał prokurator – początkowo prokurator Prokuratury Rejonowej w P. oraz Zastępca Prokuratura Rejonowego (także w dniach 9 czerwca i 7 lipca 2015 r.), na koniec Prokurator Rejonowy w P. (w dniu 7 sierpnia 2015 r.). W ten sposób prokurator, na podstawie art. 325i § 1 k.p.k. w zw. z art. 326 § 3 k.p.k. oraz art. 153 § 1 k.k.s., czterokrotnie przedłużył dochodzenie ponad początkowy okres 6 miesięcy – łącznie do dnia 8 września 2015 r.

Powyższe fakty procesowe świadczą, że omawiane dochodzenie w

sprawie o przestępstwo skarbowe, przeprowadzone przez finansowy organ postępowania, zostało objęte nadzorem prokuratora, to zaś wywoływało procesowe konsekwencje dla ustalenia organu dysponującego prerogatywą do wystąpienia ze skargą do sądu, wniesioną po dniu 1 lipca 2015 r.

Orzekający skład Sądu Najwyższego podziela wyrażony w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 r., I KZP 13/15, pogląd, w myśl którego *„przedłużenie przez właściwego prokuratora, na podstawie art. 153 § 1 zdanie trzecie k.k.s., na okres powyżej 6 miesięcy, dochodzenia w sprawie o przestępstwo skarbowe, prowadzonego przez finansowy organ postępowania przygotowawczego i nadzorowanego przez organ nadrzędny nad tym organem, oznacza objęcie przez prokuratora nadzorem tego dochodzenia, obligując go do realizowania swoich uprawnień płynących z art. 298 § 1 i art. 326 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. (...)”*. Pogląd ten, odwołujący się do szczegółowej analizy wymienionych powyżej przepisów prawa (także m.in. art. 122 k.k.s. i art. 151c § 2 k.k.s.), uwzględniającej dotychczasowe i znowelizowane ich brzmienie, i wykazujący, że nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym odbywa się również w sytuacji uregulowanej w art. 153 § 1 k.k.s., zostało szeroko umotywowane w wywodzie uchwały, do którego wystarczy w tym miejscu odesłać. Dostrzeżenie natomiast – zgodnie z przytoczonym poglądem – że niniejsze postępowanie zostało objęte nadzorem prokuratora prowadzi do oczywistego wniosku, że akt oskarżenia w tej sprawie został wniesiony przez nieuprawnionego oskarżyciela. Jak wynika bowiem z treści przepisów art. 155 § 1 i 2 k.k.s., obowiązujących od dnia 1 lipca 2015r., w sprawie o przestępstwo skarbowe, w której finansowy organ postępowania przygotowawczego prowadził nie tylko śledztwo, ale i dochodzenie objęte nadzorem prokuratora, organ ten (jeżeli nie umarza postępowania) sporządza akt oskarżenia i przesyła go wraz z aktami prokuratorowi (§ 1), a następnie ów akt oskarżenia zatwierdza i wnosi do sądu prokurator, a nie finansowy organ postępowania przygotowawczego (§ 2); organ ten podlega jedynie w akcie oskarżenia wskazaniu jako ten, któremu przysługują przed sądem uprawnienia oskarżyciela publicznego i

który zawiadamia się o wniesieniu aktu oskarżenia. Zapatrywanie, „iż przedłużenie przez prokuratora czasu trwania dochodzenia, jako powodujące, że jest ono kontynuowane już pod jego nadzorem, oznacza (...), iż obecnie - stosownie do art. 155 § 1-3 k.k.s. - to do niego wówczas, a nie do organu finansowego prowadzącego postępowanie przygotowawcze, należy również wnoszenie aktu oskarżenia, jak i jego surogatów wskazanych w tych przepisach” zostało zresztą wprost wyrażone i obszernie umotywowane w uzasadnieniu przywołanej powyżej uchwały.

W stwierdzonej sytuacji nie ulega wątpliwości, że postępowanie sądowe w niniejszej sprawie zostało przeprowadzone i zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego, pomimo zaistnienia określonej w art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. negatywnej przesłanki procesowej wyłączającej jego prowadzenie. Okoliczność tę Sąd Najwyższy dostrzegł z urzędu, zobligowany przepisem art. 529 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. do zbadania kwestii dopuszczalności wniesienia i rozpoznania kasacji, z którą Urząd Celny wystąpił na niekorzyść oskarżonego.

Zgodnie z treścią art. 529 k.p.k., wniesieniu i rozpoznaniu kasacji na korzyść oskarżonego nie stoi na przeszkodzie m.in. okoliczność wyłączająca postępowanie. Według ugruntowanego od lat poglądu Sądu Najwyższego (zob. m.in. postanowienia z dat: 10 marca 2004 r., IV KK 12/04; 16 lutego 2012 r., III KK 449/11; 16 maja 2013 r., II KK 298/12 oraz, w aktualnym stanie prawnym, postanowienie SN z dnia 29 lipca 2015 r., II KK 98/15) z unormowania art. 529 k.p.k. wykładanego *a contrario* wynika, że zaistnienie którejkolwiek z zawartych w nim okoliczności, także omówionej tu przesłanki wyłączającej postępowanie, uniemożliwia nie tylko samo rozpoznanie kasacji na niekorzyść oskarżonego, ale – skoro owa przeszkoda procesowa powstała przed wystąpieniem ze skargą kasacyjną – nawet jej wniesienie, chyba że (zob. art. 439 § 2 k.p.k.) uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. wywołałoby dla oskarżonego skutek korzystniejszy od

tego, który wynika z orzeczenia zaskarżonego taką kasacją. Przy omawianej przeszkodzie procesowej i wniesieniu kasacji na niekorzyść, rozważaniom można byłoby poddać sytuacje, w których niezależnie od stwierdzonej lub podniesionej wady braku skargi uprawnionego oskarżyciela (art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt. 9 k.p.k.), istniałyby konkurujące powody uchylenia wyroku przewidziane w art. 439 § 1 pkt. 1-8 k.p.k. (nieobjęte zakazem z art. 439 § 2 k.p.k.), czy też określone w art. 455 k.p.k.(art. 434 § 2 w zw. z art. 518 k.p.k. nie ma obecnie zastosowania ze względu na wskazane w nim ograniczenie określone w art. 440 k.p.k. – art. 536 k.p.k.). Byłyby to jednak rozważania tylko teoretyczne. Poza sporem pozostaje, że tego rodzaju okoliczności nie pojawiły się w niniejszej sprawie. Zarazem nie ulega wątpliwości, że w jej realiach nie mogłoby zapaść orzeczenie dla oskarżonego korzystniejsze, skoro w wyroku zaskarżonym kasacją orzeczono o jego uniewinnieniu, a więc w sposób najbardziej dla niego korzystny.

Wobec tego więc, że kasacja Urzędu Celnego okazała się niedopuszczalna z mocy ustawy i jako taka została wniesiona a następnie przyjęta, należało pozostawić ją bez rozpoznania mocą wskazanych na wstępie przepisów prawa.